

(ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)

στο ΕΙΔΙΚΟ ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Ι – Ενοχές εκ του νόμου

Διδάσκοντες: Απόστολος Χελιδόνης, Καθηγητής

Ισμήνη Στεργιαννίδου, Λέκτορας

Εξεταστική περίοδος Ιουνίου 2025

1^ο Πρακτικό Θέμα: Ο Β έκλεψε στις αρχές Ιανουαρίου του 2025 το ολοκαίνουργιο ηλεκτρικό πατίνι του Α από την αποθήκη του τελευταίου, αντικειμενικής αξίας 1.000 €. Ο Α δεν είχε χρησιμοποιήσει πριν την κλοπή το πατίνι, είχε δε σκοπό να το μεταφέρει στην εξοχική κατοικία του, ώστε να το αξιοποιήσει εκεί για πρώτη φορά στις καλοκαιρινές διακοπές του, πράγμα που δεν πρόλαβε να κάνει. Ο Β χρησιμοποίησε ωστόσο το πατίνι, για να πηγαίνει με αυτό στη δουλειά του, για 2 μήνες, εξοικονομώντας δαπάνες μεταφοράς ύψους 250 €. Αρχές Μαρτίου του 2025 ο Β πούλησε το παραπάνω πατίνι στη λαϊκή αγορά μεταχειρισμένων ποδηλάτων της πόλης του στον καλόπιστο και ανυποψίαστο Γ, ο οποίος του κατέβαλε ενθουσιασμένος για την ποιότητα του πατινιού 1200 €. Ενόψει των παραπάνω ερωτάσθε:

α) Τι αξιώσεις, εμπράγματα ή ενοχικές, έχει ο Α εναντίον του Β και για ποιο ποσό; (2 βαθμοί)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο Α δεν έχει εμπράγματη αξίωση κατά του κλέφτη Β, διότι ο τελευταίος δεν είναι πλέον νομέας του πατινιού λόγω της εκποίησης αυτού από τον Β στον Γ (ΑΚ 1094), συνεπώς δεν έχει την διεκδικητική αγωγή κατά του Β (**0,30 βαθμός**). Ο Α έχει εναντίον του Β μόνο ενοχικές αξιώσεις και συγκεκριμένα τις ακόλουθες: αα) την αδικοπρακτική αξίωση των ΑΚ 914 και 934 επ. λόγω της δόλιας και παράνομης αφαίρεσης εκ μέρους του Β του πατινιού. Σε ό,τι αφορά στο παράνομο ως προϋπόθεση της αδικοπραξίας υπάρχει εδώ τόσο προσβολή του απόλυτου δικαιώματος της κυριότητας του Α (απώλεια της κυριότητας εκ μέρους του) όσο και προσβολή εννόμου συμφέροντος (κλοπή εκ μέρους του Β). Με την αδικοπρακτική αξίωση μπορεί να ζητήσει ο Α από τον Β ειδικότερα την αντικειμενική-αγοραστική αξία του πατινιού, δηλαδή τα 1000 €, που στοιχίζει το τελευταίο (**0,30 βαθμός**), ββ) διαθέτει περαιτέρω την ενοχική αξίωση για την αξία του πράγματος (πάλι για τα 1.000 €) με βάση την ΑΚ 1097, διότι ο Β υπήρξε ως κλέφτης κακόπιστος νομέας (**0,30 βαθμός**), γγ) επίσης για το ίδιο ποσό κατά του κλέφτη Β διαθέτει και την αξίωση από μη γνήσια διοίκηση αλλοτρίων του Β (ΑΚ 739 σε συνδ. με ΑΚ 714), αφού η εν λόγω διάταξη παραπέμπει στις αδικοπραξίες (**0,30 βαθμός**) και τέλος δδ) διαθέτει την αξίωση για το αντάλλαγμα που έλαβε ο Β από τον Γ ύψους 1.200 € με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, διότι ο Γ κατέστη καλόπιστα κύριος του πατινιού με την αγορά του τελευταίου από τον κλέφτη Β λόγω της ΑΚ 1039 εδ. β' (**0,30 βαθμός**). Αυτό το σημείο θα αναλυθεί καλύτερα στο δεύτερο ερώτημα. Κατά την κρ.γν. οφείλει ο Β ειδικότερα στο πλαίσιο του αδικαιολόγητου πλουτισμού την απόδοση όλου, άρα του μεγαλύτερου, ανταλλάγματος, που έλαβε από τον Γ, συνεπώς οφείλει στον Α 1.200 € και όχι μόνο τα 1.000 € της αγοραστικής αξίας του πατινιού. Μεταξύ όλων των παραπάνω απαιτήσεων υπάρχει το φαινόμενο της συρροής αξιώσεων. Ο Α δεν μπορεί να ζητήσει με τον αδικαιολόγητο πλουτισμό ωστόσο τόσο την αξία του πατινιού στο πλαίσιο της ΑΚ 910, επειδή είναι κακόπιστος, όσο και το μεγαλύτερο αντάλλαγμα που έλαβε ήδη, δηλαδή τα 1.200 €. Με βάση την ΑΚ 908 εδ. α' προηγείται η αξίωση για το αντάλλαγμα της αποζημιωτικής αξίωσης του πλουτίσαντος Β στο πλαίσιο της ΑΚ 910.

Σε ό,τι αφορά στα ωφελήματα του Β από το πατίνι (αποφυγή εξόδων μεταφοράς) ύψους 250 €, ο Α μπορεί να ζητήσει από τον Β τα παραπάνω χρήματα είτε με την ενοχική αξίωση της ΑΚ 1098 (**0,25 βαθμός**) είτε με την αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού (ΑΚ 908 εδ. β') (**0,25 βαθμός**). Αμφότερες οι εν λόγω απαιτήσεις συρρέουν μεταξύ τους. Οι παραπάνω αξιώσεις δεν συρρέουν όμως με τις παράλληλες αξιώσεις για την αξία του πατινιού, που ελέγχθηκαν παραπάνω. Πρόκειται εδώ για άλλο αντικείμενο παροχής. Τόσο η αξίωση για τα ωφελήματα από το πατίνι στο πλαίσιο της σχέσης κυριου-νομέα όσο και η αντίστοιχη στο πλαίσιο του αδικαιολόγητου πλουτισμού αποτελούν αυτοτελείς και

ανεξάρτητες αξιώσεις σε σύγκριση με τις αξιώσεις σε σχέση με την αξία του πατινιού λόγω απώλειας της κυριότητας στο πατίνι από τον Α. Αξίωση από αδικοπραξία για στέρηση χρήσης του πατινιού, τέλος, δεν νοείται, διότι ο Α δεν επρόκειτο να χρησιμοποιήσει το πατίνι πριν τις καλοκαιρινές διακοπές.

β) *Τι αξιώσεις, εμπράγματα ή ενοχικές, έχει ο Α εναντίον του Γ, στα χέρια του οποίου βρίσκεται το πατίνι; (1 βαθμός)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο Α δεν έχει εμπράγματη ή ενοχική αξίωση κατά του Γ, διότι, παρά το γεγονός ότι το πατίνι είναι κλοπιμαίο, ο Γ απέκτησε, όπως αναφέρθηκε ήδη στο πρώτο ερώτημα, καλόπιστα κυριότητα στο τελευταίο, καθώς αυτό πουλήθηκε στο πλαίσιο αγοράς. Δεν είναι δυνατή συνεπώς η διεκδικητική αγωγή του Α κατά του Γ, στον βαθμό που δεν υπάρχει ανάμεσα στον Α και τον Γ σχέση κυρίου-νομέα (**0,40 βαθμός**). Πέραν αυτού δεν υπάρχει αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού του Α κατά του Γ, καθώς ο Γ έχει νόμιμη αιτία διατήρησης της κυριότητας στο πατίνι, επειδή κατέβαλε στον Β αντάλλαγμα ύψους 1.200 € (**0,40 βαθμός**). Το αντάλλαγμα αποτελεί στην ελληνική θεωρία κατά την κρ.γν. τη νόμιμη αιτία διατήρησης του πλουτισμού (εδώ της κυριότητας στο πατίνι) επί καλόπιστης κτήσης. Η ελληνική θεωρία δέχεται ότι δεν είναι νόμιμη αιτία εδώ η ίδια η ΑΚ 1039 εδ. β' ή η έγκυρη υποσχετική σύμβαση μεταξύ των Β και Γ. Ο Α δεν είναι συμβαλλόμενος στην υποσχετική σύμβαση της πώλησης και δεν δεσμεύεται πράγματι από την τελευταία (αρχή της σχετικότητας των ενοχών). Θεωρητικά ο καλόπιστος νέος κύριος Γ θα μπορούσε να έχει ωστόσο αδικοπρακτική ευθύνη έναντι του πρώην κυρίου Α στο πλαίσιο των ΑΚ 914 και 934 επ., αφού η κτήση καλόπιστης κυριότητας στο πατίνι εκ μέρους του Γ στο πλαίσιο της ΑΚ 1039 εδ. β' στοιχειοθετεί τυπικά το παράνομο της αδικοπραξίας (προσβολή απόλυτου δικαιώματος). Απουσιάζει εδώ βέβαια το πταίσμα του Γ, αλλά και ελαφρά αμέλεια του Γ να υπήρχε, αφού για την καλόπιστη κτήση (ΑΚ 1037) αρκεί ο νέος κύριος να μην ενεργεί με δόλο ή βαριά αμέλεια, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι θα ήταν αντιφατικό να ευθύνεται εν τέλει αδικοπρακτικά ο νέος κύριος, που απέκτησε καλόπιστα κυριότητα στο πράγμα, έναντι του πρώην κυρίου, καθώς αυτός θα όφειλε τότε να επιστρέψει στο πλαίσιο της *in natura* αποκατάστασης της ζημίας (ΑΚ 297 εδ. β') το ίδιο το πατίνι στον πρώην κύριο. Κάτι τέτοιο θα ήταν όμως αντιφατικό. Δεν μπορεί η έννομη τάξη να δίνει με το ένα χέρι την κυριότητα στο νέο κύριο στο πλαίσιο καλόπιστης κτήσης και με το άλλο χέρι να στερεί την εν λόγω κυριότητα ταυτόχρονα από το νέο κύριο (**0,20 βαθμός**).

γ) *Αν ο Β δεν πούλησε το πατίνι σε λαϊκή αγορά, αλλά ιδιωτικά στο γείτονά του Δ αντί 1.200 €, στη συνέχεια ο Δ πούλησε το ίδιο πατίνι επίσης ιδιωτικά στον φίλο του Ε αντί 800 €, μπορεί ο Α, που δεν ενδιαφέρεται πλέον για το πατίνι, αλλά για τα 1.200 €, που εισέπραξε ο Β από τον Δ, να ζητήσει τα χρήματα αυτά από τον Β και με ποιο τρόπο; (1,5 βαθμός)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αν έχουμε μια αλληλουχία διαδοχικών πωλήσεων ενός κλοπιμαίου πράγματος, όπως συμβαίνει στο τελευταίο ερώτημα, ενώ δεν συντρέχουν οι όροι της ΑΚ 1039, κανένας αγοραστής δεν κατέστη κύριος του πράγματος, καθώς αυτό είναι κλοπιμαίο (ΑΚ 1038). Ο Α έχει σε αυτή την περίπτωση έναντι του τελευταίου αγοραστή Ε την διεκδικητική αγωγή και έναντι του κλέφτη Β την αδικοπρακτική αξίωση (ΑΚ 914 σε συνδ. με ΑΚ 934 επ.), περαιτέρω δε την απαίτηση της ΑΚ 1098, επειδή ο κλέφτης είναι κακόπιστος, όπως επίσης διαθέτει και την ευθύνη της ΑΚ 910 για την αξία του πράγματος. Ο ενδιαμέσος αγοραστής Δ δεν ευθύνεται ούτε στο πλαίσιο της διεκδικητικής αγωγής, διότι δεν είναι πλέον νομέας, ούτε αποζημιωτικά, διότι αυτός είναι καλόπιστος (ΑΚ 1100 ή ΑΚ 914) (**0,50 βαθμός**). Αν συνεπώς ο Α ενδιαφέρεται, όπως αναφέρει το πρακτικό, πιο πολύ για το μεγαλύτερο αντάλλαγμα παρά για το πατίνι, θα πρέπει να εγκρίνει τη μεταβίβαση του κλέφτη Β προς τον γείτονά του Δ στο πλαίσιο της ΑΚ 239 παρ. 2 εδ. α' και αν γίνει αυτό, μπορεί κατόπιν να ζητήσει από τον Β το αντάλλαγμα, που ο τελευταίος έλαβε από τον Δ, δηλαδή τα περισσότερα 1.200 €. Η έγκριση ισχυροποιεί μόνο την εμπράγματη μεταβίβαση του κλέφτη Β προς στον γείτονά του Δ και δεν εξαλείφει την ευθύνη του κλέφτη Β έναντι του πρώην κυρίου Α από την αδικοπραξία (ΑΚ 934 σε συνδ. με ΑΚ 934 επ.) ή τον αδικαιολόγητο πλουτισμό (ΑΚ 908 εδ. α'). Επειδή ο Β αποκτά λόγω της έγκρισης κυριότητα στο πατίνι, ο Ε αποκτά ακολούθως πάντως από κύριο, άρα ο τελικός αγοραστής Ε δεν έχει καμία ευθύνη έναντι του Α (**1 βαθμός**).

2° Πρακτικό Θέμα: *Ο Ζ παρέδωσε το ποδήλατό του για φύλαξη στον φίλο του Η, που είχε κατάσταση ποδηλάτων, καταρτίζοντας με τον τελευταίο σύμβαση παρακαταθήκης, καθώς ο Ζ θα έλειπε για 3*

μήνες στο εξωτερικό. Ο Η τοποθέτησε το ποδήλατο στην αποθήκη του μαγαζιού του και ανέθεσε στον υπάλληλό του Θ να το επιβλέπει και να το συντηρεί. Μια μέρα όμως και χωρίς να το προσέξει ο Η, ο Θ πήρε το ποδήλατο για μια βόλτα, παρά τη ρητή υπόδειξη του Η να μη γίνει χρήση του ποδηλάτου, για όσο χρόνο θα έλειπε ο Ζ. Από υπαιτιότητά του ο Θ περιέπεσε λοιπόν με το συγκεκριμένο ποδήλατο σε τροχαίο ατύχημα, στο οποίο το ποδήλατο καταστράφηκε ολοσχερώς.

Ενόψει των παραπάνω ερωτάσθε:

α) Ευθύνεται ο Η για την απώλεια του ποδηλάτου έναντι του Ζ αδικοπρακτικά και γιατί; Τι απαντάτε στο επιχείρημα του Η ότι ο ίδιος δεν είχε την παραμικρή ιδέα και υποψία για τον επιπόλαιο χαρακτήρα του υπαλλήλου του Θ και ότι εν πάση περιπτώσει θα ήταν άδικο να επιβαρυνθεί ο ίδιος (ο Η) με τη συγκεκριμένη ζημία; (2 βαθμοί)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο Η ευθύνεται απέναντι στον Ζ στο πλαίσιο της ευθύνης για την πρόστηση, άρα στο πλαίσιο της ΑΚ 922. Ο Η είναι ο προστήσας και ο υπάλληλός του Θ ο προστηθείς, καθώς ο τελευταίος ενεργεί στο πλαίσιο εντολών και υποδείξεων του κυρίου της υπόθεσης Η. Η ευθύνη του Η είναι αντικειμενική. Αν ο Η ήξερε για τον επιπόλαιο χαρακτήρα του Θ θα υπήρχε συρροή των ΑΚ 922 και ΑΚ 914 (προσβολή εκ μέρους του Η και των κανόνων επιμελείας έναντι του Ζ ως εκδοχή του παρανόμου της ΑΚ 914 πέραν της αντικειμενικής ευθύνης). Αλλά αυτό δεν συμβαίνει εδώ, άρα εφαρμόζεται μόνο η ΑΚ 922 (1 βαθμός).

Επειδή η ευθύνη του Η είναι αντικειμενική δεν παίζει συνεπώς κανένα ρόλο το γεγονός ότι ο Η αγνοεί τον επιπόλαιο χαρακτήρα του Θ. Η διάσταση αυτή δεν αλλάζει, ακόμη και αν ο Η επικαλεστεί ότι απουσιάζει η προϋπόθεση της αιτιώδους συνάφειας στον καταλογισμό της ζημίας σε βάρος του Η, επειδή ο Θ ενήργησε δήθεν επ' ευκαιρία των καθηκόντων που του ανέθεσε ο Η. Η ζημιογόνα ενέργεια του Θ ανήκει πράγματι στους τυπικούς κινδύνους που φέρει ο Η ως προστήσας έναντι του κυρίου Ζ. Ο Η ως θεματοφύλακας οφείλει να φυλάξει το ποδήλατο, με άλλα λόγια, θα πρέπει να το διατηρήσει άθικτο έως την παράδοσή του από ζημίες που προκαλούν ακόμη και υπάλληλοί του. Η υποχρέωση αυτή είναι κύρια υποχρέωση του Η λόγω της σύμβασης παρακαταθήκης που κατάρτισε ο Η με τον παρακαταθέτη και κύριο του ποδηλάτου Ζ. Συνεπώς, ευθύνη του Η υπάρχει σε κάθε περίπτωση (1 βαθμός).

β) Ευθύνεται ο Η και συμβατικά έναντι του Ζ για την καταστροφή του ποδηλάτου και γιατί; Ο Θ με τη σειρά του ευθύνεται συμβατικά ή εκ του νόμου για την απώλεια του ποδηλάτου και γιατί; Μπορεί ο Ζ να στραφεί εναντίον αμφοτέρων, δηλαδή των Η και Θ, και με ποια νομική βάση; (1,5 βαθμός)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο Η ευθύνεται περαιτέρω όμως και συμβατικά έναντι του Ζ λόγω της υπαίτιας αδυναμίας παροχής, σε ό,τι αφορά στην υποχρέωση του Η να επιστρέψει το πράγμα άθικτο στον Ζ (ΑΚ 335 επ.) στο πλαίσιο της παρακαταθήκης. Ο ίδιος δεν έχει προσωπικά μεν πταίσμα για την αδυναμία παροχής, αλλά το πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης και υπαλλήλου Θ αντανακλά στο πρόσωπο του κυρίου της υπόθεσης. Μεταξύ της ΑΚ 922 και της ΑΚ 334 υπάρχει πάλι το φαινόμενο της συρροής αξιώσεων (0,70 βαθμός).

Ο υπάλληλος Θ δεν ευθύνεται ο ίδιος συμβατικά για την καταστροφή του ποδηλάτου, διότι δεν είναι συμβαλλόμενος. Ο Θ ευθύνεται έναντι του Ζ μόνο στο πλαίσιο της ΑΚ 914. Συντρέχουν στο πρόσωπό του πράγματι όλες οι προϋποθέσεις της παραπάνω διάταξης (νόμιμος λόγος ευθύνης, δηλαδή πράξη, παράνομο και υπαιτιότητα και ακολούθως ζημία και αιτιώδης συνάφεια) (0,40 βαθμός).

Οι Η και Θ ευθύνονται έναντι του Ζ ειδικότερα στο πλαίσιο της ΑΚ 926 περίπτ. β', δηλαδή από κοινού, ακριβέστερα υπάρχει παθητική ενοχή εις ολόκληρον των Η και Θ. Ο Ζ μπορεί να στραφεί κατόπιν τούτου εναντίον όποιου θέλει από τους οφειλέτες εις ολόκληρον, δηλαδή μπορεί να στραφεί είτε κατά του Η είτε κατά του Θ ή ταυτόχρονα εναντίον αμφοτέρων των παραπάνω ευθυνόμενων. Περίπτωση εφαρμογής της ευνοϊκής μεταχείρισης του εργαζόμενου Θ λόγω ελαφράς αμέλειας του τελευταίου,

άρα περίπτωση απαλλαγής του τελευταίου, δεν υπάρχει εδώ, διότι ο Θ ενήργησε με δόλο, καθώς ήξερε ότι δεν έπρεπε να χρησιμοποιήσει το ποδήλατο και όμως το χρησιμοποίησε **(0,40 βαθμός)**.

β) Αν δεν έλαβε χώρα το παραπάνω ατύχημα, αλλά ο Θ παρέδωσε κατ' εντολή του Η το παραπάνω ποδήλατο άθικτο στον Ζ μετά την επιστροφή του τελευταίου από το εξωτερικό, όπως παρακάλεσε ο Ζ τον Η, αλλά ο υπάλληλος Θ, χωρίς να το προσέξει ο Ζ που ήταν παρών κατά την παράδοση, έκλεψε από το γκαράζ, στο οποίο παρέδωσε ο Θ το ποδήλατο στον Ζ, χωρίς να μπορεί πράγματι να τον αντιληφθεί ο Ζ, ένα τρυπάνι του τελευταίου αξίας 500 €, ευθύνεται ο Η αδικοπρακτικά για την κλοπή του τρυπανιού; **(2 βαθμοί)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει, κατά την ορθότερη γνώμη, ευθύνη του Η ούτε στο πλαίσιο της ΑΚ 922 ούτε και στο πλαίσιο της ΑΚ 334. Κατ' αρχάς, ο Η εκπλήρωσε την κύρια υποχρέωσή του από τη σύμβαση παρακαταθήκης επιστρέφοντας με την βοήθεια του Θ άθικτο το ποδήλατο στον κύριο Ζ. Ο Θ είναι βοηθός εκπλήρωσης της κύριας υποχρέωσης επιστροφής του Η έναντι του Ζ, παροχή που κατεβλήθη ομαλώς. Παράλληλα ο Θ είναι και βοηθός εκπλήρωσης της παρεπόμενης υποχρέωσης (ΑΚ 288) του Η να μην προκληθούν στον Ζ ζημίες σε άλλα περιουσιακά αγαθά του τελευταίου κατά την παράδοση της παροχής. Υπάρχει πάλι εδώ λοιπόν το φαινόμενο της συρροής της ΑΚ 334 με την ΑΚ 922. Όμως σε αυτά τα συμφραζόμενα απουσιάζει, σε αντίθεση με το πρώτο ερώτημα, το στοιχείο της αιτιώδους συνάφειας, διότι η ζημία προκλήθηκε επ' ευκαιρία της παράδοσης, συνεπώς εκτός των τυπικών κινδύνων που βαρύνουν τον Η. Η κλοπή του υπαλλήλου Η δεν ανήκει στους τυπικούς κινδύνους, για τους οποίους θα πρέπει να φέρει ευθύνη ο Η, επειδή αφορά παρεπόμενη και όχι κύρια υποχρέωση του Η **(1,50 βαθμός)**. Υποστηρίζεται όμως ότι ο Η θα πρέπει να φέρει και τότε ευθύνη, διότι διευκόλυνε τη ζημία, δηλαδή την κλοπή του τρυπανιού, στον βαθμό που η ανάθεση στον Θ της παράδοσης του ποδηλάτου καθιστά αναγκαία την είσοδο του Θ στο γκαράζ, όπου υπήρχε το τρυπάνι, άρα δόθηκε από τον Η η ευκαιρία στον Θ να αφαιρέσει το τρυπάνι, επειδή ο Θ δεν θα είχε υπό άλλες συνθήκες πρόσβαση στο γκαράζ. Η άποψη αυτή δεν είναι όμως η κρατούσα στην θεωρία. Αρκεί να μνημονευθεί ο σχετικός προβληματισμός, ανεξάρτητα από την θέση που παίρνει κανείς τελικά στην παραπάνω διχογνωμία **(0,50 βαθμός)**.